

نیمرخ مجله‌های انگلیسی زبان دانشگاه تهران بر اساس معیارهای نمایه‌سازی پایگاه‌های استنادی بین‌المللی^۱

علیرضا نوروزی^۲، نیلوفر صلح‌جو^۳

چکیده

مقدمه: هدف پژوهشگران بررسی وضعیت نمایه‌سازی مجله‌های انگلیسی زبان دانشگاه تهران در پایگاه‌های استنادی بین‌المللی است. بنابراین، فرایند گزینش در دو پایگاه اسکاپوس و وب‌آف‌ساینس به دقت بررسی شده و مجله‌ها بر اساس معیارهای به‌دست‌آمده اعتبارسنجی شده‌اند تا نقاط ضعف مجله‌های انگلیسی زبان دانشگاه تهران برای نمایه‌سازی در این پایگاه‌ها مشخص شود.

مواد و روش‌ها: نوع پژوهش کاربردی و روش آن پیمایشی است و مجله‌ها با رویکرد توصیفی ارزیابی شده‌اند. در این پژوهش برای ارزیابی مجله‌های انگلیسی زبان دانشگاه تهران از روش تحلیل استنادی و روش مشاهده مستقیم با ابزار سیاهه واری استفاده شده است.

یافته‌ها: معیارهای اصلی برای استانداردسازی مجله‌ها به منظور نمایه‌سازی در پایگاه‌های بین‌المللی در چهار قلمرو «اطلاعات کلی» (معیارهای حداقل)، «خط مشی»، «دسترس‌پذیری» و «موقعیت» طبقه‌بندی شدند که برای هر معیار شاخص‌های قابل اندازه‌گیری تعیین شد. در بررسی مجله‌ها، با توجه به این معیارها، تا زمان اجرای پژوهش فقط دو

۱. این مطالعه با حمایت معاونت پژوهشی دانشکده مدیریت دانشگاه تهران در قالب طرح تحقیقاتی مصوب با کد (۴۳۰۲۷۹۰۱/۰۱/۰۱) انجام شد که بدین وسیله نویسندگان از حمایت‌های آنان تشکر می‌کنند.

۲. عضو هیئت علمی، گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشکده مدیریت، دانشگاه تهران.
noruzi@ut.ac.ir

۳. دانشجوی کارشناسی ارشد، مدیریت اطلاعات، دانشکده مدیریت، دانشگاه تهران. niloo.solh@ut.ac.ir

مجله توانستند معیارهای حداقل را به‌طور کامل رعایت کنند. اشکال‌های اساسی مجله‌ها به‌ترتیب شامل نداشتن فرایند داوری و نوع همترازخوانی، رعایت نکردن نظم انتشاراتی، مشخص نبودن اصول اخلاقی نشر و تنوع پایین نویسندگان و هیئت تحریری مجله‌هاست. از جمله نقاط قوت آنها وبگاه انگلیسی، دسترسی برخط به متن کامل مقاله‌ها و داشتن شماره استاندارد بین‌المللی را می‌توان نام برد.

نتیجه‌گیری: به‌طور کلی میزان رعایت شاخص‌های چهار قلمرو مورد ارزیابی مجله‌های انگلیسی‌زبان دانشگاه تهران برای پذیرش در پایگاه‌های بین‌المللی ۶۷٪ است. با مشخص شدن نقاط قوت و ضعف مجله‌ها، راهکارهایی برای ناشران، سردبیران و مسئولان سیاست‌گذاری ارائه شده است تا بتوانند سطح انتشار خود را به معیارهای مورد نظر پایگاه‌های نمایه‌سازی بین‌المللی نزدیک و امکان حضور در سطح بین‌المللی را پیدا کنند.

کلیدواژه‌ها: مجله، معیارهای نمایه‌سازی، پایگاه‌های استنادی بین‌المللی، دانشگاه تهران.

مقدمه و بیان مسئله

دانشگاه تهران (تا فروردین ۱۳۹۶) ۲۶ مجله انگلیسی‌زبان در موضوع‌های متنوع به ثبت رسانده است. این مجله‌ها در «سامانه نشر مجلات علمی دانشگاه تهران»^۱ قابل دسترس هستند. مطابق با *شيوه‌نامه انتشار مجلات در دانشگاه تهران* سامانه مدیریت یکپارچه مجله‌های علمی دانشگاه با هدف سهولت ارائه خدمات به سردبیران، همکاران فعال هر مجله، داوران و نویسندگان مقاله‌ها و جذب مقاله‌های با کیفیت‌تر و ارتقای کیفی مجله‌های دانشگاه، راه‌اندازی شده است (جلال‌زاده ۱۳۹۱). با وجود این، در بررسی اولیه مجله‌های انگلیسی‌زبان دانشگاه تهران وضعیت مطلوبی از نظر حضور در پایگاه‌های استنادی بین‌المللی رؤیت نشد. در حال حاضر هر ۲۶ مجله انگلیسی‌زبان دانشگاه تهران دارای وبگاه است. شش مجله انگلیسی‌زبان دانشگاه تهران فقط در *سامانه نشر مجلات علمی دانشگاه* به ثبت رسیده‌اند و هیچ شماره‌ای در وبگاه‌شان منتشر نکرده‌اند و چهار مجله کمتر از دو سال است که منتشر می‌شوند. ۲۰ مجله دانشگاه در پایگاه‌های مؤسسه‌های داخل کشور از جمله پایگاه استنادی علوم جهان

1. <https://journals.ut.ac.ir>

اسلام^۱ و پایگاه اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی^۲ نمایه‌سازی می‌شوند. سه مجله در پایگاه راهنمای مجله‌های دسترسی آزاد^۳، یک مجله در پروکوئست^۴ و دو مجله در اسپکو^۵ نمایه شده‌اند. سه مجله انگلیسی‌زبان دانشگاه تهران در پایگاه اسکاپوس^۶ نمایه شده‌اند و دو مجله، یکی از سال ۲۰۰۸ و دیگری از سال ۲۰۱۶ دارای درجه آی‌اس‌آی^۷ هستند. بنابراین بسیاری از مجله‌ها در پایگاه‌های استنادی معتبری مانند اسکاپوس و وب‌آو‌ساینس^۸ از محصولات مؤسسه اطلاعات علمی حضور ندارند. البته، حضور در سایر نمایه‌ها به‌عنوان گام اول برای درج در نظام رتبه‌بندی مجله‌های سایمگو (اس‌جی‌آر)^۹ و گزارش استنادی نشریات علمی (جی‌سی‌آر)^{۱۰} است.

نمایه‌شدن یک مجله بازتابی از کیفیت آن است (باله‌ارا^{۱۱}، ۲۰۱۲، ۱۹۳؛ گاسپارین^{۱۲} ۲۰۱۲، ۸۶؛ فریدا^{۱۳} و نیکول^{۱۴}، ۲۰۱۳، ۱). اسکاپوس، در واقع نمایه استنادی الزویر^{۱۵} در قلمرو علوم، هنر و علوم انسانی و اجتماعی است که از سال ۲۰۰۴ آغاز به کار کرده است و

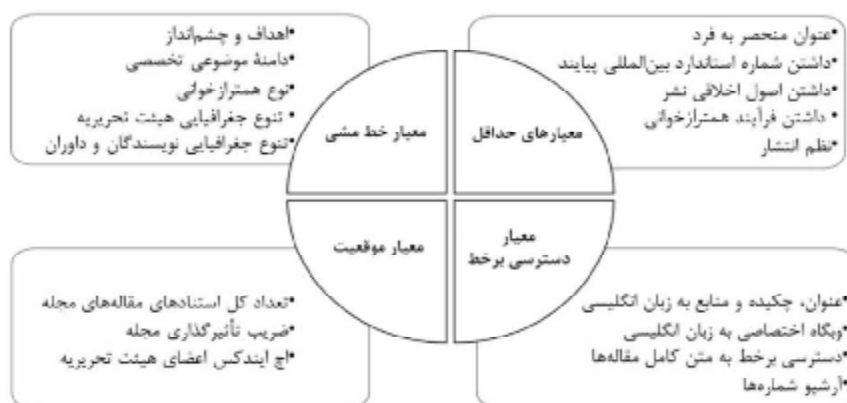
1. ISC (Islamic World Science Citation Center)
2. SID (Scientific Information Database)
3. DOAJ (Directory of Open Access Journals)
4. ProQuest
5. EBSCO
6. Scopus
7. ISI: (Institute for Scientific Information)
8. Web of Science (WoS)
9. SCImago Journal Rank (SJR)
10. Journal Citation Reports (JCR)
11. Balhara
12. Gasparyan
13. Freda
14. Nicholl
15. Elsevier

امکان داده‌کاوای‌های عمیق و مقایسه‌ خروجی علمی افراد، مؤسسه‌ها و کشورها را فراهم می‌کند (برنهام^۱ ۲۰۰۶). موسسه‌ اطلاعات علمی (آی‌اس‌آی) نیز سال‌ها پیش از اسکاپوس، پایگاه وب آو ساینس را به عنوان تنها نمایه‌ استنادی چندرشته‌ای ارائه کرد (کیم^۲ ۲۰۱۵). سازمان‌های اسکاپوس و وب آو ساینس پیش از نمایه‌سازی مجله و تهیه‌ اطلاعات کتاب‌شناختی و استنادی آن فرایند گزینش مجله را اجرا می‌کنند. هیئت مشاوران انتخاب محتوای اسکاپوس^۳، گروه بین‌المللی مستقلی از ویراستاران، کتابداران و متخصصان علم سنجی باتجربه هستند که توسط موسسه‌ الزویر منصوب شده‌اند. در سال ۲۰۰۹ تعداد اعضای این گروه ۴۰ نفر در ۱۵ حوزه‌ موضوعی معرفی شده است. در سال ۲۰۰۹ بستر ارزیابی عناوین اسکاپوس^۴، نرم‌افزاری برای حصول اطمینان از داوری بر پایه‌ استانداردهای معتبر، قابل اندازه‌گیری، و قابل آزمون برای مجله‌های علمی که متقاضی نمایه‌شدن در پایگاه اسکاپوس بودند، راه‌اندازی شد. این سیستم جنبه‌هایی از فرایند ارزیابی مجله را به صورت خودکار برای اعضای داوران انجام می‌دهد (روی^۵ ۲۰۱۵، ۲-۱). فرایند انتخاب مجله‌های مجموعه‌ هسته‌ وب آو ساینس^۶ نیز بیش از ۵۰ سال است که با ارائه‌ معیارهای خود مجله‌های معتبر بین‌المللی و منطقه‌ای جهان را نمایه می‌کند. هدف وب آو ساینس از همه‌جانبه بودن الزاماً فراگیری تمام مجله‌های جهان نیست و گزینشی عمل می‌کند (آقایی چادگانی و دیگران ۲۰۱۳).

بنابراین توجه به معیارهای کیفی، الگوریتم‌ها و شاخص‌های استنادی پایگاه‌های اسکاپوس و وب آو ساینس در بررسی کیفیت مجله‌های علمی ضروری است تا احتمال

1. Burnham
2. Kim
3. The Scopus Content Selection and Advisory Board (CSAB)
4. The Scopus Title Evaluation Platform (STEP)
5. Rew
6. Web of Science Core Collection Journal Selection Process

گزینش آنها برای درج در پایگاه‌های استنادی بین‌المللی بالا برود. معیارهای نمایه‌سازی پایگاه‌های استنادی بین‌المللی در شکل ۱ معرفی شده‌اند. در روند پیوستن مجله به نمایه‌های استنادی گام ارائه اطلاعات دقیق درباره مجله (عنوان، شماره استاندارد بین‌المللی پبایند، محل انتشار، اولین سال انتشار، اعضای هیئت تحریریه و اطلاعات تماس آنها) ست (روی و هلند^۱؛ ۲۰۱۲؛ روی ۲۰۱۵؛ تستا^۲؛ ۲۰۱۵). در پژوهش «نوروزی و عبدخدا» (۱۳۹۰) درباره استفاده از عنوانی که بازنمون موضوع مجله تأکید شده است. اطلاعات کلی مربوط به هر مجله باید به سهولت در وبگاه مجله برای عموم قابل شناسایی باشد. علاوه بر این، در پژوهش‌های بسیاری درباره وجود رابطه میان کیفیت راهنمای نویسندگان و کیفیت مجله تأکید شده است (سلامت، صبحانی و ملائی^۲؛ ۲۰۱۳؛ گاسپارین و دیگران^۳؛ ۲۰۱۴؛ عباس پور، میرزاییگی و زینلی^۴؛ ۱۳۹۵).

شکل ۱. قلمروهای اصلی داوری برای رد یا پذیرش مجله‌ها در نمایه‌های استنادی وب آو ساینس و اسکاپوس

همتراز

معیار دیگر نمایه‌سازی در پایگاه اسکاپوس و وب آو ساینس انتشار منظم مجله و

1. Holland
2. Salamat, Sobhani & Mallaei

رعایت فاصله زمانی^۱ است (تستا ۲۰۱۵؛ میستر^۲ ۲۰۱۶). رعایت محدوده زمانی و فاصله انتشار که در آغاز به کار مجله مدنظر بوده، نشان‌دهنده اعتبار، پویایی و فعال بودن مجله است (لین، هو و وو^۳ ۲۰۱۶؛ دیواسی بینو، سوباش و راماناتان^۴ ۲۰۰۵؛ الیسون^۵ ۲۰۰۲). به عبارت دیگر، مجله باید بر اساس فاصله انتشار اولیه‌اش که شروع به کار کرده است، منتشر شود تا برای نمایه‌سازی در پایگاه‌ها مدنظر قرار گیرد (تستا ۲۰۱۵). بنابراین، پذیرفتنی نیست که یک مجله از لحاظ ترتیب زمانی وقوع و فاصله انتشار روی جلد تأخیر داشته باشد. وجود سامانه مدیریت مقاله‌ها و همچنین از طریق انتشار نسخه پیش از انتشار و نسخه نهایی به صورت الکترونیکی و نمایه‌سازی در پایگاه‌های استنادی، بر میزان تأخیر در انتشار مجله می‌کاهد (عرفان منش و کشاورزبان ۱۳۹۵).

از آنجا که زبان جهانی و بین‌المللی علم انگلیسی است و هدف اصلی هر مجله برای پیوستن به پایگاه‌های بین‌المللی رسیدن به مخاطبان جهانی است، برای پذیرش مجله در اسکاپوس و وب آو ساینس انتشار به زبان انگلیسی یا حداقل ارائه اطلاعات کتاب‌شناختی (عنوان مقاله، نام و آدرس نویسندگان، چکیده، کلیدواژه‌ها و منابع) به زبان انگلیسی ضروری است (تستا ۲۰۱۵؛ هلند و همکاران ۲۰۱۴). البته، هدف اسکاپوس برخلاف وب آو ساینس جمع‌آوری مجله‌ها در طیف گسترده‌ای از زبان‌هاست (روی ۲۰۱۵)؛ ولی به منظور آسان‌سازی فرایند ذخیره، جستجو و بازیابی مقاله‌ها و حفظ اصل وحدت و یکدستی، نوشتن عنوان، چکیده و منابع هر مقاله به زبان انگلیسی ضروری است.

1. Timeliness
2. Meester
3. Lin, Hou and Wu
4. Devassy Bino, Subash, and Ramanathan
5. Ellison

اعمال و اجرای فرایند داوری تخصصی^۱ (همتراز خوانی) معیار دیگری است که برای گزینش مجله‌ها در پایگاه‌های استنادی در نظر گرفته شده است که بر کیفیت کلی پژوهش‌های ارائه شده در مجله و همچنین تمامیت و کامل بودن منابع استناد شده دلالت دارد (تستا ۲۰۱۵؛ عباس‌پور، میرزابیگی و زینلی ۱۳۹۵). داوری تخصصی (همتراز خوانی) به معنای ارزیابی یافته‌های پژوهش‌های علمی از نظرات اصالت و اعتبار، توسط متخصصان واجد شرایط در همان زمینه علمی (هم‌رده نویسنده^۲) است (براون^۳ ۲۰۰۴، ۷). یکی از انواع داوری‌های زیر باید مشخصاً در وبگاه مجله ذکر شود:

داوری توسط هیئت تحریریه^۴: فقط یک یا دو ویراستار میان تمام مقاله‌های ارسالی ارزیابی و گزینش می‌کنند.

داوری باز^۵: داوران و نویسندگان هر دو از هویت یکدیگر آگاه هستند. در این نوع داوری در هر شماره از مجله حداقل سه کارشناس تمام مقاله‌ها را داوری می‌کنند.

داوری یک سوکور^۶: داوران از هویت نویسندگان مقاله‌ها آگاه هستند؛ اما نویسندگان داوران را نمی‌شناسند. در این نوع داوری در هر شماره از مجله حداقل سه کارشناس تمام مقاله‌ها را داوری می‌کنند.

داوری دو سوکور^۷: نه داوران و نه نویسندگان از هویت یکدیگر آگاه نیستند. در این‌گونه داوری باید در هر شماره از مجله حداقل دو کارشناس تمام مقاله‌ها را داوری کنند.

-
1. Peer-reviewed
 2. Author's peers
 3. Brown
 4. Main editor peer review/ Editorial peer-review
 5. Open peer review
 6. Single-blind peer-review
 7. Double-blind peer-review

داوری پس از انتشار^۱: یعنی داوری پس از انتشار نسخه اولیه مقاله انجام می‌شود. معمولاً داوری پس از انتشار به صورت برخط^۲ و اینترنتی انجام می‌شود (هلند و همکاران ۲۰۱۴، ۲-۳؛ پیرحقی و صبوری ۱۳۹۳، ۱۰۹).

در معیار خط‌مشی علاوه بر مشخص بودن اهداف و چشم‌انداز مجله، نوع همترازخوانی و داشتن دامنه موضوعی مشخص هر دو پایگاه (اسکاپوس و وب‌آو ساینس) بر ترکیب بین‌المللی اعضای هیئت تحریریه، داوران و نویسندگان مقاله‌ها تأکید دارند زیرا حضور اعضای هیئت تحریریه بین‌المللی می‌تواند باعث جذب مخاطبان بین‌المللی و دریافت استندهای بیشتر برای تضمین پایداری یک مجله باشد. همچنین هر مجله باید قانون‌هایی روشن درباره اخلاق نشر و تخلف‌های انتشاراتی داشته باشد و همه ناشران، سردبیران، ویراستاران و نویسندگان به آن پایبند باشند. کیفیت اخلاق انتشارات می‌تواند کیفیت نشریه را بهبود بخشد (سلامت، سبحانی، و ملایی ۲۰۱۳). البته، داشتن بیانیه اخلاقی مجله الزاماً نمی‌تواند جلوی تقلب در انتشار و سرقت ادبی را بگیرد؛ اما هیچ نویسنده یا ناشری نمی‌تواند در مقابل اغماض یا قصور خود ادعای بی‌اطلاعی کند (وگر^۳، ۲۰۰۷). پایگاه اسکاپوس و وب‌آو ساینس از نرم‌افزارهایی چون آی‌تننتیکت^۴ برای بررسی سرقت ادبی استفاده می‌کنند (هلند و همکاران ۲۰۱۴).

بعد دیگر ارزیابی را دسترسی برخط^۵ نامیده‌ایم که با رعایت استانداردهای طراحی وبگاه مجله برآورده می‌شود (تستا ۲۰۱۵؛ هلند و همکاران ۲۰۱۴). مجله باید یک وبگاه اختصاصی و آدرس جایم‌ای جهانی منبع مشخص داشته باشد تا بتوان از نمایه‌ها به مجله یک پیوند مستقیم ایجاد کرد که خود موجب سهولت در استفاده و کاربرپسندی

1. Post-publication peer review
2. Online
3. Wager
4. iThenticate
5. Online availability

می‌شود (نوروزی و عبدخدا ۱۳۹۰).

موقعیت مجله را به وسیله تحلیل استنادی و مقایسه مجله‌های هر موضوعی بر مبنای تعداد استنادهای دریافتی از سایر مجله‌ها بررسی می‌کنند (روی ۲۰۱۵؛ تستا ۲۰۱۵، نیمینن^۱ و دیگران ۲۰۰۶). وب‌آوساینس دو اصل قانون دوم برادفورد و قانون تراکم گارفیلد را مبنای داوری خود قرار داده است. طبق این قوانین در ادبیات هر رشته‌ای تعداد اندکی از مجله‌ها بیشترین تعداد مقاله‌های مهم را منتشر می‌کنند و ادبیات هسته هر رشته علمی را تشکیل می‌دهند (گارفیلد^۲ ۱۹۷۹). این هسته بسیار پویاست و ترکیب اصلی آن دائماً در حال تغییر و منعکس‌کننده تکامل موضوع‌های علمی است. بنابراین در پایگاه‌های وب‌آوساینس، مجله‌های جدید در هر موضوعی شناسایی و ارزیابی و در صورت لزوم برخی از مجله‌ها حذف می‌شوند. نمایه استنادی منابع نوظهور^۳ به مجله‌هایی که هنوز تحت ارزیابی برای ورود به نمایه‌های وب‌آوساینس هستند، این امکان را می‌دهد تا در طول فرایند ارزیابی و رسیدن به معیارهای قابل قبول در وب‌آوساینس ثبت و قابل رؤیت باشند (تستا^۴ ۲۰۱۵). «یوجین گارفیلد» شاخص ضریب تأثیرگذاری مجله را در سال ۱۹۵۵ معرفی کرد که شاخص اصلی ارزیابی کیفیت مجله‌های علمی در نمایه‌های استنادی مؤسسه آی‌اس‌آی در دهه‌های گذشته بود. سپس گروهی از پژوهشگران در دانشگاه واشنگتن الگوریتمی مشابه با الگوریتم رتبه‌بندی صفحه^۵ را که موتور جستجوی گوگل برای ارزیابی صفحه‌های وب استفاده می‌کند، به عنوان یک مدل مناسب برای ارزیابی ضریب تأثیرگذاری مجله‌های علمی موجود در

-
1. Nieminen
 2. Garfield
 3. Emerging Sources Citation Index (ESCI)
 4. Testa
 5. The PageRank algorithm

گزارش استنادی مجله‌ها^۱ معرفی کردند (فلاگاس و دیگران ۲۰۰۸، ۲۰۲۳). همچنین گروه پژوهشی دیگری در دانشگاهی در اسپانیا نظام رتبه‌بندی مجله‌های سایمگورا برای استفاده در پایگاه اسکاپوس طراحی کردند (گوررو-بوت و مویا-آنگاب^۲، ۲۰۱۲، ۶۷۵). شاخص اچ-ایندکس^۳ را نیز جورج هرش^۴ برای سنجش کمی تأثیرگذاری پژوهشگران معرفی کرد که در پایگاه‌های اسکاپوس، وب آو ساینس و گوگل پژوهشگر به کار می‌رود. برای داشتن تأثیر پژوهشی بیشتر باید دسترس‌پذیری مجله را افزایش داد که در صورت رعایت معیارهای قبلی (مانند انتخاب عنوان مناسب و داشتن وبگاه اختصاصی) می‌توان تعداد استنادها به مجله را افزایش داد.

با توجه به اینکه مقاله‌های علمی مجله‌های انگلیسی‌زبان از جمله خروجی‌های مهم دانشگاه تهران است، با درج نکردن آنها در پایگاه‌های استنادی بین‌المللی، دسترس‌پذیری و رؤیت‌پذیری و در نهایت تأثیر پژوهشی آنها کم خواهد شد و فرصت‌های جذب مخاطب و همکاری با دیگر پژوهشگران از سراسر جهان را از دست خواهد داد. مسئله اینجاست که مجله‌ها تا چه میزان استانداردهای لازم برای نمایه‌شدن در پایگاه‌های استنادی بین‌المللی را رعایت می‌کنند تا با پذیرش در نمایه‌های بین‌المللی موجب ارتقای وضعیت دانشگاه تهران در رتبه‌بندی جهانی شوند. بنابراین، بررسی میزان همخوانی مجله‌ها با هر یک از ابعاد داوری نمایه‌های استنادی بین‌المللی و یافتن نقاط ضعف این مجله‌ها نیازمند تحقیق و تفحص است.

هدف‌ها و پرسش‌های پژوهش

هدف اصلی از پژوهش حاضر، شناسایی عوامل ضعف حضور مجله‌های

1. Journal Citation Reports
2. Guerrero-Botea & Moya-Anegónb
3. H index
4. Jorge E. Hirsch

انگلیسی‌زبان دانشگاه تهران در پایگاه‌های استنادی بین‌المللی است. هدف‌های فرعی پژوهش به ترتیب بررسی وضعیت مجله‌های انگلیسی‌زبان دانشگاه تهران بر اساس هر یک از قلمروهای داوری پایگاه‌های استنادی بین‌المللی (اطلاعات کلی، خط‌مشی، دسترسی برخط، و موقعیت مجله) است. به صورت کاربردی، پژوهش حاضر در صدد است تا معیارهای استانداردسازی این مجله‌ها را برای نمایه‌سازی در پایگاه‌های بین‌المللی شناسایی و آنها را قابل اندازه‌گیری کند و بر اساس آن نقاط ضعف مجله‌های انگلیسی‌زبان دانشگاه تهران برای نمایه‌شدن در این پایگاه‌ها برای مسئولان مجله‌ها، سیاست‌گذاران پژوهشی دانشگاه و متخصصان نمایه‌سازی مجله‌ها شناسایی شود. این راهکارها نه تنها به بهبود رتبه جهانی مجله‌های دانشگاه تهران کمک می‌کند و دانشگاه را قادر خواهد ساخت تا با جامعه گسترده‌تر علمی در زمینه‌های موضوعی تخصصی همکاری کند، بلکه برای ارتقای سیاست‌های مدیریت اطلاعات مجله‌های علمی کشور نیز مفید خواهد بود. بنابراین، پژوهش حاضر در صدد است تا به پرسش‌های زیر پاسخ دهد:

۱. موانع و مشکلات احتمالی اولیه پیوستن مجله‌های انگلیسی‌زبان دانشگاه تهران به نمایه‌های بین‌المللی چیست؟
۲. موانع و مشکلات احتمالی پیوستن مجله‌های انگلیسی‌زبان دانشگاه تهران به نمایه‌های بین‌المللی از نظر خط‌مشی چیست؟
۳. موانع و مشکلات احتمالی پیوستن مجله‌های انگلیسی‌زبان دانشگاه تهران به نمایه‌های بین‌المللی از نظر دسترسی برخط چیست؟
۴. موانع و مشکلات احتمالی پیوستن مجله‌های انگلیسی‌زبان دانشگاه تهران به نمایه‌های بین‌المللی از نظر موقعیت مجله چیست؟

مرور پیشینه پژوهش

پژوهش‌هایی در زمینه بررسی و مقایسه پایگاه‌های نمایه‌سازی استنادی از جمله

اسکاپوس و وب‌آوساینس در داخل و خارج از ایران صورت گرفته است، اما از نظر راهکارهای نمایه‌سازی مجله‌ها در این پایگاه‌ها منابع محدودی در دسترس است. در خارج از ایران مقایسه ساختار و محتوای اسکاپوس و وب‌آوساینس (برنهام ۲۰۰۶؛ فینگرمن^۱ ۲۰۰۶)، بررسی الگوریتم تحلیل استنادی این دو پایگاه (فلاگاس^۲ و دیگران ۲۰۰۸)، بررسی تأثیر پژوهشی نشریات نمایه‌شده در این پایگاه‌ها (کولکارنی^۳ و دیگران ۲۰۰۹) انجام شده است. اما پژوهش‌های اندکی درباره معیارهای انتخاب مجله‌ها در این پایگاه‌ها موجود است. در دومین همایش آسیایی سردبیران علمی پژوهشی، درباره راهکارهای نمایه‌سازی مجله‌ها در اسکاپوس و وب‌آوساینس (کیم ۲۰۱۵) و پژوهش دیگری با موضوع نمایه‌سازی مجله‌های محلی در پایگاه‌های بین‌المللی ارائه شد (دانکامب^۴ ۲۰۱۵). در هر دو پژوهش معیارهای گزینش (همچون نظم و تداوم انتشار، شیوه‌نامه اخلاقی و اطلاعات کتاب‌شناختی به زبان انگلیسی) برای تأیید مجله‌ها در این نمایه‌ها معرفی و دسته‌بندی شده است. پژوهشگران دانشگاه «حاجت‌تپه» ترکیه میزان تشابه ویژگی‌های مجله‌های نمایه‌شده در اسکاپوس با معیارهای گزینش اسکاپوس را بررسی کرده‌اند. آنها بر این باورند که ۳۰٪ مجله‌های نمایه‌شده معیارهای اصلی اسکاپوس را ندارند (تسکین^۵ و دیگران ۲۰۱۵).

در داخل ایران نیز اسکاپوس و وب‌آوساینس را از نظر ویژگی‌های کمی و کیفی (از جمله منشأ، محتوا، جستجو و امکانات) مقایسه کرده‌اند (آقایی چادگانی^۶ و

-
1. Fingerman
 2. Falagas
 3. Kulkarni
 4. Duncombe
 5. Taskin
 6. Aghaei Chadegani

دیگران (۲۰۱۳). «رامین و صراف شیرازی»^۱ (۲۰۱۲) الگوریتم‌های تحلیل استنادی وب‌آو‌ساینس (شاخص ضریب تأثیرگذاری مجله^۲) و اسکاپوس (نظام رتبه‌بندی مجله‌های سایمگو) را در قلمرو پزشکی هسته‌ای مقایسه کرده و در نهایت نتیجه گرفته‌اند که به دلیل وجود محدودیت‌ها در نظرگرفتن هر دو این شاخص‌ها برای انتخاب مجله‌های پزشکی هسته‌ای لازم است. وضعیت مجله‌های ایرانی نمایه شده در اسکاپوس و وب‌آو‌ساینس به خصوص در قلمرو علوم پزشکی، در سال‌های گذشته بررسی شده است (معین، محمودی و رضائی ۱۳۸۶، اولیاء و قانع ۱۳۹۲). «منصور دمرچی‌لو» (۱۳۹۵) نیز وضعیت مجله‌های وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی را براساس شاخص‌های تحلیل استنادی پایگاه اسکاپوس و وب‌آو‌ساینس مقایسه کرد و نتیجه گرفت که مجله‌های بررسی شده از نظر کمی و کیفی در وضعیت مطلوبی قرار ندارند. در پژوهش ارزیابی میزان انطباق مجله‌های کتابداری و اطلاع‌رسانی با استانداردهای ارزیابی وب‌آو‌ساینس نتیجه گرفته شد که برای نمایه شدن این مجله‌ها در وب‌آو‌ساینس باید به معیار انتشار بهنگام مجله و متن کامل به زبان انگلیسی توجه کرد (حمزه‌ای و ولی‌زاده‌حقی، ۱۳۹۵). در بیشتر پژوهش‌ها در ایران به میزان رؤیت‌پذیری و تأثیر پژوهشی مجله‌های نمایه شده در اسکاپوس و وب‌آو‌ساینس توجه شده است (ستوده، رزمجو و زارع ۱۳۸۸، صابری، اسفندیاری مقدم ۱۳۸۸، نجاری و یوسف‌وند^۳ ۲۰۱۳؛ محمداسماعیل و دیگران ۱۳۹۳، عرفان‌منش و نوجوان ۱۳۹۴). در پژوهش دیگری بخش‌های کلیات، مسائل حقوقی و اخلاقی، ساختار مقاله و مشخصات ظاهری مجله‌های علمی - پژوهشی ایران ارزیابی و نشان داده شد که راهنمای نویسندگان مجله‌های ایرانی حتی با حداقل‌های بین‌المللی هم فاصله

-
1. Ramin & Sarraf Shirazi
 2. The journal impact factor (IF)
 3. Najari & Yousefvand

دارند (عباس پور، میرزاییگی و زینلی ۱۳۹۵). در پژوهش «نوروزی و عبدخدا» راهکارهایی برای بهبود نمایه‌سازی مجله‌های ایرانی در پایگاه‌های اطلاعاتی خارجی ارائه شده است. در این پژوهش بروبگاه مجله‌ها از نظراسول طراحی، صفحه‌های اصلی و کاربرپسندی آن تأکید شده و یکی از ایرادهای اصلی مجله‌های ایرانی، همپوشانی موضوعی و نداشتن یک موضوع خاص در یک مجله تخصصی واحد معرفی شده است (۱۳۹۰، ص ۷۰). «باقریان و خالقی» (۱۳۹۵) در همایش ملی نشریات علمی کشور برای مجله‌های علوم پزشکی ایران پیشنهاد داده‌اند که متناسب با شاخص‌های نمایه‌سازی مورد تأیید پایگاه‌های استنادی معتبر بین‌المللی، مدلی استاندارد از یک وب‌سایت متشکل از همه شاخص‌های نمایه‌سازی بین‌المللی طراحی شود. پژوهشگران پژوهش حاضر نیز در همایش ذکر شده موانع نمایه‌سازی مجله‌های انگلیسی‌زبان دانشگاه تهران را در پایگاه‌های استنادی بررسی کردند (صلح‌جو و نوروزی، ۱۳۹۵). به همین ترتیب، هدف نگارش این مقاله گسترش و تکمیل معیارهای ارزیابی مجله‌ها در پایگاه‌های استنادی معتبر و ارائه ابزاری برای متخصصان نشریات کشور است تا بتوانند مجله‌ها را براساس تمام معیارهای مورد توجه پایگاه‌های اسکاپوس و وب‌آو‌ساینس ارزیابی کنند.

به بیانی دیگر، مرور پژوهش‌های ذکر شده نشان می‌دهد بررسی وضعیت نشریات کشور از نظر کیفی و کمی مورد توجه بسیار بوده است، اما در پژوهش‌هایی که کیفیت مجله‌ها با توجه به معیارهای اصلی پذیرش آنها در پایگاه‌های استنادی بین‌المللی بررسی شده‌اند، راهنمایی برای ارزیابی هر یک از معیارهای مطرح شده به خصوص معیارهای کیفی ارائه نکرده‌اند. بنابراین، این پژوهش می‌خواهد چگونگی دریافت شایستگی لازم برای نمایه‌شدن مجله‌ها در پایگاه‌های اسکاپوس و وب‌آو‌ساینس را بررسی و علاوه بر توضیح هر معیار و قابلیت سنجش آن، وضعیت فعلی مجله‌های انگلیسی‌زبان دانشگاه تهران را براساس این معیارها ارزیابی کند.

روش‌شناسی پژوهش

در این پژوهش کاربردی برای ارزیابی مجله‌های انگلیسی‌زبان دانشگاه تهران از روش تحلیل استنادی، و روش مشاهده مستقیم با ابزار سیاهه^۱ واریسی استفاده شده است. در ادامه مراحل اجرای کار به طور کامل توضیح داده خواهد شد تا در شرایط مشابه برای ارزیابی مجله‌های علمی قابل انتقال باشد و ابزاری مناسب برای مسئولان و متخصصان نمایه‌سازی مجله‌های علمی قرار گیرد. داده‌های تحلیل استنادی برای تعیین ضریب تأثیرگذاری مجله‌ها و در نتیجه احتمال پذیرش آنها در نمایه‌های بین‌المللی از پایگاه‌های اسکاپوس و گوگل پژوهشگر گردآوری شده است، زیرا گوگل پژوهشگر علاوه بر جامعیت بالا نسبت به اسکوپوس و وب آو ساینس در تحلیل استنادهای مجله‌ها (مهو^۱ و یانگ^۲، هارزیگ^۳ و وال^۴ ۲۰۰۸) با ارائه دسترسی آزاد، امکان بررسی استنادهای همه مجله‌ها از جمله آنهایی که در هیچ پایگاه و نمایه‌ای درج نشده‌اند را می‌دهد. همچنین اسکاپوس با ثبت منابع مقاله‌های مجله‌های نمایه‌شده، امکان بررسی استنادهای دریافت‌شده مجله‌هایی را که هنوز در اسکاپوس نمایه نشده باشند، فراهم می‌کنند (امکانی که در پایگاه وب آو ساینس وجود ندارد) (هلند و دیگران ۲۰۱۴، ۴). بدین منظور، به قسمت جستجوی پیشرفته پایگاه اسکاپوس مراجعه و با دستور (REFSRCTITLE) عنوان هر مجله جستجو شد. در نهایت، تعداد تمام استنادهای دریافت‌شده مقاله‌های هر مجله به دست آمد. همچنین برای کسب تعداد استناد به هر مجله انگلیسی‌زبان دانشگاه تهران در گوگل پژوهشگر، از نرم‌افزار پابلیش آر پریش^۵ نسخه ۵.۲۸.۱ (۲۷ مارس ۲۰۱۷) استفاده شد. این نرم‌افزار که برای بازیابی و تجزیه و تحلیل

-
1. Meho
 2. Yang
 3. Harzing
 4. Wal
 5. Publish or Perish

استندهای علمی در گوگل پژوهشگر و آکادمیک ماکروسافت طراحی شده است، می‌تواند از طریق جستجوی نام کامل مجله یا شماره استاندارد بین‌المللی بیابند، تعداد استندها و آچ ایندکس مجله را بازیابی کند (هارزینگ ۲۰۰۷).

در بخش دیگری از پژوهش حاضر، سیاهه واری دربارۀ معیارهای کیفی پذیرش مجله‌ها در پایگاه‌های استنادی بین‌المللی توسط پژوهشگران تهیه شد. به این منظور، در منابع رسمی یعنی وبگاه‌های اسکاپوس و وب آو ساینس، دربارۀ «معیارهای انتخاب» و «فرایند داوری» مجله‌ها جستجو شد. نتایج یافت شده که شامل راهنماهای ناشران و کتابداران، دست‌نامه‌ها، و بخش پرسش و پاسخ‌های این دو پایگاه بودند، به طور دقیق مطالعه شد. در نهایت، تمام مؤلفه‌های نمایه‌سازی فهرست و در سیاهه واری جامعی تنظیم و تکمیل شد. سپس برای بررسی روایی سیاهه واری از روش اعتبار محتوا استفاده شد. سیاهه واری در اختیار سه نفر از صاحب‌نظران و متخصصان نمایه‌سازی و اعضای هیئت علمی علم اطلاعات و دانش‌شناسی دانشگاه تهران قرار گرفت و بر اساس نتایج به دست آمده از آن، بازنگری و اصلاح نهایی شد تا معیارهای تشکیل‌دهنده سیاهه واری معترف تمام ویژگی‌های نمایه‌سازی در پایگاه‌های استنادی بین‌المللی باشد. سیاهه واری نهایی در چهار قلمرو اطلاعات کلی، خط‌مشی، دسترسی برخط و موقعیت مجله تنظیم شد. پس از آن، جمع‌آوری داده‌ها با ابزار سیاهه واری به روش مشاهده مستقیم و با مراجعه به وبگاه هر مجله و مرور شماره‌ها و مقاله‌های آن و بررسی در بخش‌های گوناگون وبگاه از جمله بخش دربارۀ مجله^۱، اهداف و چشم‌اندازها^۲، اصول اخلاقی انتشار^۳، فرایند پذیرش مقاله^۴ و راهنمای نویسندگان^۵

1. About journal
2. Aims and scope
3. Publication ethics
4. Peer review process
5. Guide for authors

صورت گرفت که نتایج آن در بخش یافته‌ها قابل مشاهده است. نام و آدرس وبگاه تمام مجله‌های انگلیسی‌زبان دانشگاه تهران در جدول ۱ آورده شده است.

جامعه پژوهش را تمامی مجله‌های علمی - پژوهشی انگلیسی‌زبان دانشگاه تهران تشکیل می‌دهند. برای تعیین جامعه پژوهش، فهرست مجله‌های انگلیسی‌زبان دانشگاه تهران از سامانه نشر مجلات علمی دانشگاه تهران تهیه شد. تا فروردین ۱۳۹۶ تعداد مجله‌ها ۲۷ عنوان بود که دو عنوان Pollution و Iranian Journal of Environmental Sciences هر دو به یک مجله (Pollution) پیوند داده شده بود. پس در مجموع، ۲۶ عنوان مجله انگلیسی‌زبان در دانشگاه تهران منتشر می‌شود. نمونه‌گیری به روش هدفمند و در دو مرحله انجام شد. با بررسی سال انتشار تمام مجله‌ها (جدول ۱) شش مجله که در دست انتشار بودند، هنوز شماره‌ای در وبگاه منتشر نکرده‌اند از جامعه پژوهش حذف شدند؛ زیرا ویژگی اولیه (داشتن مقاله) برای ارزیابی را نداشتند. مطابق با مقررات هیئت مشاوران، انتخاب محتوای اسکاپوس مجله‌هایی که پیشینه انتشاراتی کمتر از دو سال دارند در روند داوری رد خواهند شد زیرا برای ارزیابی محتوا و تحلیل استنادی هر مجله حداقل نیازمند دو سال شماره‌پیاپی از مجله است (روی و هلند ۲۰۱۲، ۵، ۷). همچنین در روند انتخاب مجله‌های وب آو ساینس نیز مجله‌هایی می‌توانند برای ارزیابی درخواست نمایند که حداقل سه شماره‌پیاپی را در زمان انتشار برای داوران وب آو ساینس ارسال کرده باشند (تستا ۲۰۱۵). بنابراین با توجه به جدول ۱ دو مجله دیگر که پیشینه انتشاراتی کمتر از دو سال داشتند، از مجموعه حذف شدند.

سپس برای شناسایی مجله‌های انگلیسی‌زبان دانشگاه تهران که از قبل نمایه شده و نمایه می‌شوند (بنابراین نیازی به بررسی در پژوهش حاضر ندارند) به فهرست عناوین اسکاپوس^۱ (در اسفند ۱۳۹۵) مراجعه شد و با جستجو در فیلد نام ناشر با کلیدواژه University of Tehran مجموعاً سه مجله انگلیسی‌زبان به نام دانشگاه در این پایگاه

1. Scopus title list

بازیابی شد (مجله‌های Iranian, International Journal of Environmental Research, Economic Review و Journal of Sciences Islamic Republic of Iran) که از جامعه پژوهش حاضر حذف شدند (در جدول ۱ با علامت تیک در ستون نمایه در اسکاپوس مشخص شده‌اند). همچنین برای یافتن مجله‌های نمایه شده در وب‌آو ساینس در نمایه‌های ای‌اس‌سی‌آی‌ای، ای‌اس‌سی‌آی‌وی‌آی‌اچ‌سی‌آی با کلید واژه UNIV TEHRAN جستجو شد. یک مجله انگلیسی‌زبان دانشگاه تهران (International Journal of Environmental Research) در نمایه ای‌اس‌سی‌آی‌ای یافت شد که ضریب تأثیر آن در جی‌سی‌آر محاسبه می‌شود و یک مجله (Iranian Journal of Management Studies) در نمایه منابع نوظهور درج شده است و در مرحله ارزیابی وب‌آو ساینس قرار دارد. بنابراین، این دو مجله هم از جامعه پژوهشی حذف شد (در جدول ۱ با علامت تیک در ستون نمایه در وب‌آو ساینس مشخص شده‌اند). در شکل ۲ تمام مراحل ذکر شده به‌طور خلاصه نمایش داده شده است.

شکل ۲. روند انتخاب نشریات انگلیسی‌زبان دانشگاه تهران برای اجرای پژوهش

در مجموع، چهارده مجله که سابقه انتشاراتی بیش از دو سال دارند و تاکنون موفق به کسب نمایه اسکاپوس یا وب‌آو ساینس نشده‌اند، بررسی شدند. در جدول ۱ این ۱۴ مجله با حروف سیاه برجسته مشخص شده‌اند.

جدول ۱. تمام مجله‌های انگلیسی‌زبان دانشگاه تهران و مجله‌های
انتخاب شده برای بررسی در پژوهش (با حروف سیاه برجسته)

نام مجله	آدرس وبگاه	تاریخ اولین شماره	نمایه در اسکاپوس	نمایه در وب آو ساینس
International Journal of Architectural Technology	ijat.ut.ac.ir	در دست انتشار		
Iranian Journal of Archaeology and Archaeological sciences	archsci.ut.ac.ir	در دست انتشار		
Journal of Contemporary Islamic Studies	jcis.ut.ac.ir	در دست انتشار		
Journal of Cyberspace Policy	jcpolicy.ut.ac.ir	در دست انتشار		
Journal of Food and Bioprocess Engineering	jfabe.ut.ac.ir	در دست انتشار		
Political Geography Research	jpogr.ut.ac.ir	در دست انتشار		
Natural Environment Change	jnec.ut.ac.ir	۲۰۱۵		
Pollution	jpoll.ut.ac.ir	۲۰۱۵		
International Journal of Environmental Research	ijer.ut.ac.ir	۲۰۰۷	✓	✓
Iranian Journal of Management Studies	ijms.ut.ac.ir	۲۰۰۷		✓
Journal of Sciences, Islamic Republic of Iran	jsciences.ut.ac.ir	۱۹۹۸	✓	
Iranian Economic Review	ier.ut.ac.ir	۱۹۹۴	✓	
Journal of Mycology Research	jmr.ut.ac.ir	۲۰۱۴		
International Journal of Horticultural Science and Technology	ijhst.ut.ac.ir	۲۰۱۴		
Energy Equipment and Systems	energyequipsys.ut.ac.ir	۲۰۱۳		
International Journal of Women's Research	ijwr.ut.ac.ir	۲۰۱۲		
Int. Journal of Mining & Geo-Engineering	ijmge.ut.ac.ir	۲۰۱۲		
Journal of Ultrafine Grained and Nanostructured Materials	jufgnsn.ut.ac.ir	۲۰۱۲		
Geopersia	geopersia.ut.ac.ir	۲۰۱۱		
Journal of Computational Applied Mechanics	jcamech.ut.ac.ir	۲۰۱۱		

نام مجله	آدرس وبگاه	تاریخ اولین شماره	نمایه در اسکاپوس	نمایه در وب آو ساینس
۲۱ Progress in Biological Sciences	pbiosci.ut.ac.ir	۲۰۱۱		
۲۲ Iranian Journal of Veterinary Medicine	ijvm.ut.ac.ir	۲۰۱۰		
۲۳ Journal of Chemical and Petroleum Engineering	jcpeng.ut.ac.ir	۲۰۰۹		
۲۴ Civil Engineering Infrastructures Journal	cejz.ut.ac.ir	۲۰۰۹		
۲۵ Journal of Entrepreneurship Research	jer.ut.ac.ir	۲۰۰۷		
۲۶ Desert	jdesert.ut.ac.ir	۲۰۰۵		

یافته‌ها و نتایج

برای پاسخ به پرسش‌های پژوهش حاضر مجله‌های انگلیسی‌زبان دانشگاه تهران با توجه به سیاهه واریسی تهیه شده بررسی شد و نتایج در قالب هر قلمرو در جدول ۲ به صورت پاسخ بله (✓) یا خیر (×) مشخص گردید.

پاسخ پرسش ۱: موانع و مشکلات احتمالی اولیه پیوستن مجله‌های انگلیسی‌زبان دانشگاه تهران به نمایه‌های بین‌المللی چیست؟

با توجه به شاخص‌های رعایت شده معیارهای حداقلی در جدول ۲ تنها دو مجله انگلیسی‌زبان دانشگاه تهران وضعیت مطلوبی دارند (تمام معیارهای اولیه را رعایت کرده‌اند). بیشتر مجله‌ها (۱۲ مجله) دست‌کم در یک شاخص ضعیف هستند. بیشترین شاخص‌هایی که مجله‌ها به آن توجهی نکرده‌اند، به ترتیب فرایند هم‌ترازخوانی مشخص، نظم انتشار و اصول اخلاقی نشر است که متأسفانه منظم نبودن سابقه انتشاراتی نقش بسیار مهمی در عدم پذیرش این مجله‌ها در پایگاه‌های استنادی بین‌المللی دارد. ۴۳٪ مجله‌ها به صورت منظم منتشر نشده‌اند (یا نظم انتشار شماره‌ها با آنچه در وبگاه مجله اعلام شده متفاوت است). از سوی دیگر، همه مجله‌ها شماره استاندارد بین‌المللی پایانید و عنوان و متن مقاله‌ها به زبان انگلیسی را رعایت کرده‌اند که خود گویای قابلیت بالای آنها برای جذب مخاطبان بین‌المللی است.

جدول ۲. میزان رعایت معیارهای نمایه‌سازی پایگاه‌های اطلاعاتی
توسط مجله‌های انگلیسی‌زبان دانشگاه تهران

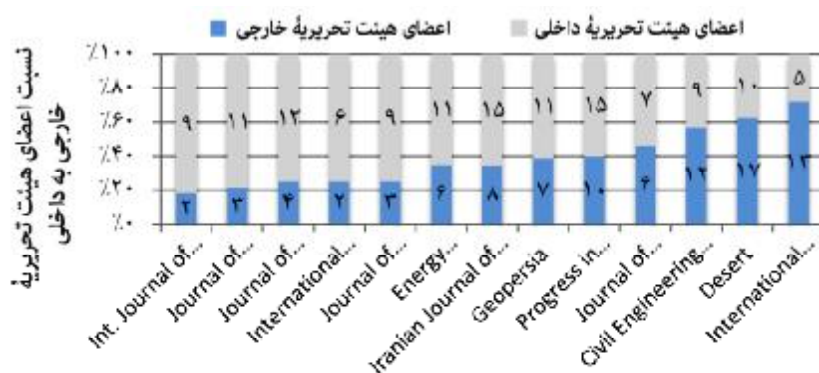
موقعیت مجله	دسترس‌ی برخط	خط‌مشی مجله			معیارهای حداقل (شامل ابعاد اطلاعات کلی، نظم انتشار، زبان و هم‌تراز خوانی)							تاریخ آغاز انتشار	عنوان مجله	
		تعدد جغرافیایی نویسندگان	تنوع جغرافیایی هیئت تحریریه	نوع هم‌تراز خوانی	اهداف و چشم‌انداز مشخص	اصول اخلاقی نشر	عنوان و چکیده مقاله‌ها به زبان انگلیسی	شماره استاندارد بین‌المللی پب‌اند	نظم در انتشار	فرایند هم‌تراز خوانی مشخص				
تعداد استاد در کنگره پژوهشگر	وبگاه به زبان انگلیسی	تعدد استاد به مقاله‌ها در اسکایپس	دسترس‌ی برخط به متن کامل مقاله‌ها	تعدد جغرافیایی نویسندگان	تنوع جغرافیایی هیئت تحریریه	نوع هم‌تراز خوانی	اهداف و چشم‌انداز مشخص	اصول اخلاقی نشر	عنوان و چکیده مقاله‌ها به زبان انگلیسی	شماره استاندارد بین‌المللی پب‌اند	نظم در انتشار	فرایند هم‌تراز خوانی مشخص	۲۰۰۵	Desert
۵۸۰	✓	تعداد قابل‌بازرسی	✓	×	٪۶۴	×	✓	×	✓	✓	✓	×	۲۰۰۷	Journal of Entrepreneurship Research
۲	✓	تعداد قابل‌بازرسی	✓	×	نامشخص	×	×	×	✓	✓	×	×	۲۰۰۹	Civil Engineering Infrastructure Journal
۱۳۵	✓	۱۱	✓	✓	٪۵۷	دائری دوسوگور	✓	✓	✓	✓	✓	✓	۲۰۰۹	Journal of Chemical and ...Petrole
۹۱	✓	۵۸	✓	✓	٪۲۵	×	×	✓	✓	✓	✓	×	۲۰۱۰	Iranian Journal of Veterinary Medicine
۲۲۰	✓	۲۷	✓	✓	٪۳۵	×	×	×	✓	✓	✓	×	۲۰۱۱	Progress in Biological Sciences
۲۰۰	✓	۷۰	✓	×	٪۴۰	×	✓	×	✓	✓	✓	×	۲۰۱۱	Geopersia
۱۹۶	✓	۹۵	✓	✓	٪۳۸	×	✓	✓	✓	✓	✓	✓	۲۰۱۱	Journal of Computational Applied Mechanics
۲۷	✓	۳	✓	×	٪۲۱	×	✓	✓	✓	✓	×	×	۲۰۱۱	

موقعیت مجله	دسترسی برخط	خط مشی مجله						معیارهای حداقل (شامل ابعاد اطلاعات کلی، نظم انتشار، زبان و هم‌تراز خوانی)					تاریخ آغاز انتشار	عنوان مجله
		تعداد استاندارد در گران پژوهشگر	تعداد استاندارد به مقاله‌ها در اسکایپوس	وبگاه به زبان انگلیسی	دسترسی برخط به متن کامل مقاله‌ها	تنوع جغرافیایی نویسندگان	تنوع جغرافیایی هیئت تحریریه	نوع هم‌تراز خوانی	اهداف و چشم‌انداز مشخص	اصول اخلاقی نشر	عنوان و چکیده مقاله‌ها به زبان انگلیسی	شماره استاندارد بین‌المللی پیاپی		
۶۶	۴	✓	✓	✓	٪۴۶	×	✓	✓	✓	✓	×	✓	۲۰۱۲	Journal of Ultrafine Grained ...and
۵۸	غیر قابل بازیابی	✓	✓	×	٪۲۵	×	✓	✓	✓	✓	✓	✓	۲۰۱۲	Int. Journal of Mining & Geo-Eng...
۴۳	۸	✓	✓	✓	٪۷۲	داوری دوسوگر	✓	×	✓	✓	✓	✓	۲۰۱۲	Int. Journal of Women's Research
۵۵	۱۴	✓	✓	×	٪۳۵	×	✓	✓	✓	✓	✓	×	۲۰۱۳	Energy Equipment and Systems
۴۵	۵	✓	✓	✓	٪۱۸	داوری دوسوگر	✓	✓	✓	✓	×	✓	۲۰۱۴	Int. Journal of Horticultural Science and ...
۲۱	۳	✓	✓	✓	٪۲۵	×	✓	×	✓	✓	×	×	۲۰۱۴	Journal of Mycology Research

پاسخ پرسش ۲: موانع و مشکلات احتمالی پیوستن مجله‌های انگلیسی‌زبان دانشگاه تهران به نمایه‌های بین‌المللی از نظر خط‌مشی چیست؟
 در قلمرو دوم مورد بررسی در جدول ۲ کمترین شاخصی که مورد توجه مجله‌ها قرار گرفته، نوع هم‌تراز خوانی است. از ۴۳٪ مجله‌هایی که فرآیند داوری را در وبگاه‌شان توضیح داده‌اند تنها ۲۱٪ مجله‌ها نوع هم‌تراز خوانی را مشخصاً اعلام کرده‌اند (۳ مجله داوری دارای دوسو

کوراست). از سوی دیگر، اهداف و چشم انداز بیشتر مجله‌ها به خوبی تبیین و تفسیر شده است. سه مجله‌ای که اهداف و چشم انداز خود را توضیح نداده‌اند، احتمال پذیرش آنها در پایگاه‌های بین‌المللی اسکاپوس و وب‌آو‌ساینس بسیار پایین خواهد بود.

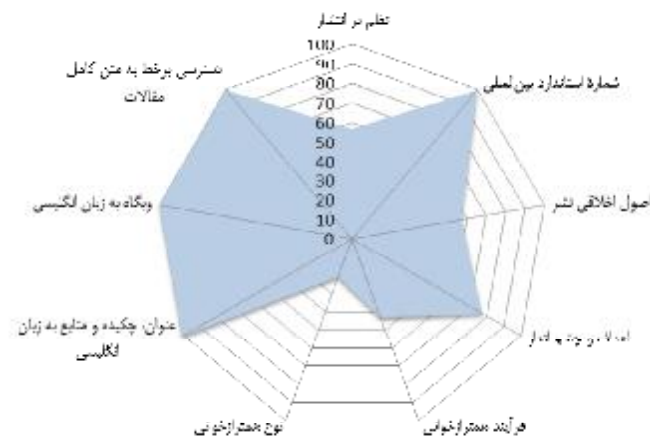
از نظر تنوع جغرافیایی اعضای هیئت تحریریه نیز بیشتر مجله‌های مورد بررسی (۹۳٪) فهرست اعضای هیئت تحریریه را در وب‌گاه خود معرفی کرده‌اند. برای نمایش شاخص تنوع جغرافیایی اعضای هیئت تحریریه مجله‌های دانشگاه تهران از نمودار ستونی پشته‌ای (نمودار ۱) استفاده کرده‌ایم تا نسبت اعضای خارجی به داخلی مجله‌ها مشخص شوند. داده‌های آن نیز از محاسبه پراکندگی اعضای هیئت تحریریه هر مجله به صورت نسبت تعداد اعضای هیئت تحریریه خارجی بر تعداد کل اعضای هیئت تحریریه (داخل و خارج کشور) گردآوری شد. چنانکه مشاهده می‌شود ۳۰٪ مجله‌های انگلیسی‌زبان دانشگاه تهران تنوع جغرافیایی بیشتر از ۵۰٪ دارند (در بیشتر مجله‌ها کمتر از نیمی از اعضای هیئت تحریریه آنها از کشورهای خارجی هستند). با آنکه این نسبت خود قابل توجه است، برای ورود به پایگاه‌های بین‌المللی انتظار می‌رود از متخصصان خارجی بیشتری در مجله‌ها دعوت به همکاری شود. سه مجله اعضای هیئت تحریریه از ۱۱ کشور دارند، اما ۲۸٪ مجله‌ها اعضای هیئت تحریریه آنها از سه کشور یا کمتر است و میانه تعداد تنوع جغرافیایی اعضای هیئت تحریریه برابر با ۵ است.

نمودار ۱. درصد تنوع جغرافیایی اعضای هیئت تحریریه مجله‌های انگلیسی‌زبان دانشگاه تهران

پاسخ پرسش ۳: موانع و مشکلات احتمالی پیوستن مجله‌های انگلیسی‌زبان دانشگاه تهران به نمایه‌های بین‌المللی از نظر دسترسی برخط چیست؟

برای نمایش و تحلیل به‌ترتیب داده‌های جدول، نمودار رادار (نمودار ۲) طراحی شده است. این نمودار براساس درصد فراوانی پاسخ «مثبت» مجله‌ها به هر شاخص به دست آمد. پژوهشگران استفاده از نمودار رادار را به این دلیل تجویز کرده‌اند تا بتوانند در طرح‌های پژوهشی آینده تغییرات مجله‌های انگلیسی‌زبان دانشگاه تهران را از نظر چندین معیار با یکدیگر مقایسه کنند. نمودار ۲ نشان می‌دهد از نظر معیار دسترسی برخط، مجله‌های دانشگاه تهران بهترین وضعیت را دارند. تمام مجله‌های مورد بررسی شاخص‌های وبگاه انگلیسی، دسترسی به متن کامل مقالات، اطلاعات کتاب‌شناختی و چکیده به انگلیسی، منابع به خط لاتین را رعایت کرده‌اند. همچنین در تمام مجله‌ها، امکان دسترسی به آرشیو مجله فراهم شده است. از دیگر ویژگی‌های مهمی که مجله‌ها در این قلمرو رعایت کرده‌اند، اختصاص یوآرال مجزا به قالب اچ تی ام ال و پی دی اف هر مقاله‌شان است. همچنین، نمودار رادار زیر نقطه ضعف اساسی مجله‌های انگلیسی‌زبان دانشگاه تهران یعنی نداشتن نوع و فرایند هم‌ترازخوانی را مشخصاً نمایش داده است.

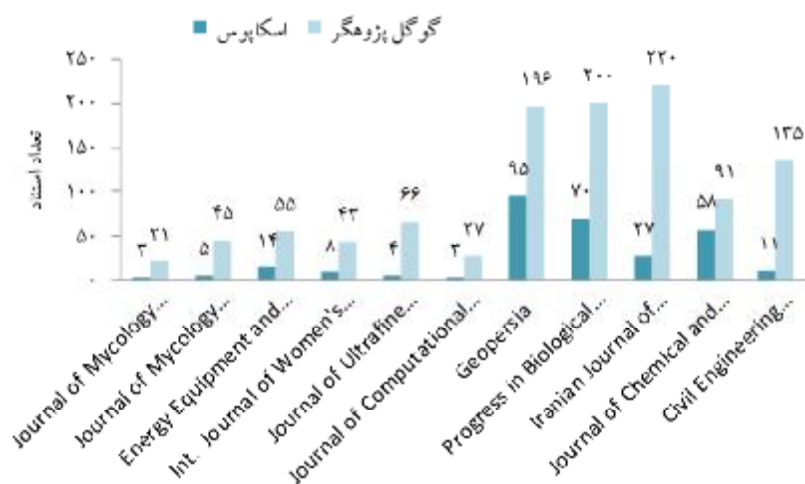

نمودار ۲. نمودار راداری میزان رعایت معیارهای پایگاه‌های نمایه‌سازی توسط مجله‌های انگلیسی‌زبان دانشگاه تهران

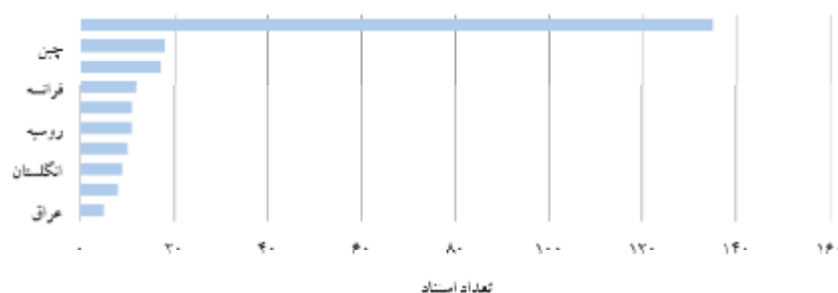
پاسخ پرسش ۴: موانع و مشکلات احتمالی پیوستن مجله‌های انگلیسی‌زبان دانشگاه تهران به نمایه‌های بین‌المللی از نظر موقعیت مجله چیست؟

برای پاسخ به این پرسش، چنانکه در بخش روش‌شناسی پژوهش تشریح شد، اسنادهای تمام مجله‌های انگلیسی‌زبان دانشگاه تهران در اسکاپوس و گوگل پژوهشگر ردیابی و در نمودارهای ۳ و ۴ نمایش داده شده است؛ البته برای مجله‌هایی که عنوان مشابه با مجله‌های خارجی داشتند (۳ مجله) امکان بررسی تعداد اسنادها وجود نداشت.

با توجه به نمودار ۳ میانه تعداد اسنادهای مجله‌ها در اسکاپوس و گوگل پژوهشگر به ترتیب ۱۱ و ۶۶ محاسبه شد. بیشترین تعداد اسنادهای مجله‌های انگلیسی‌زبان دانشگاه تهران در گوگل پژوهشگر (در گوگل پژوهشگر متوسط ۲۰۰ اسناد و در اسکاپوس متوسط ۷۴ اسناد) مربوط به مجله‌هایی با سابقه نشرشش سال است. با آنکه تعداد کل اسنادهای مجله‌های انگلیسی‌زبان دانشگاه تهران طی ده سال گذشته (۲۰۰۷-۲۰۱۷) در اسکاپوس افزایش یافته است (از ۲ اسناد تا ۸۲ اسناد)، اما در بررسی اسنادهای هر مجله به صورت مجزا نیمی از آنها تا کنون کمتر از ۱۰ اسناد دریافت کرده‌اند. بیشترین تعداد اسناد نیز مربوط به مجله جئوپرشیا با ۹۵ اسناد است. با توجه به نمودار ۴ نیز مجله‌های انگلیسی‌زبان دانشگاه تهران بیشترین اسناد را از داخل کشور دریافت کرده‌اند و تأثیر پژوهشی آنها در سطح جهانی پایین بوده است. بعد از ایران، منابع آمریکایی و چینی بیشترین اسناد را به مجله‌های انگلیسی‌زبان دانشگاه تهران داده‌اند.

نمودار ۳. ردیابی استنادهای هریک از مجله‌های انگلیسی‌زبان دانشگاه تهران در اسکاپوس و گوگل پژوهگر

نمودار ۴. ردیابی استنادهای مجله‌های انگلیسی‌زبان دانشگاه تهران بر اساس کشورهای استناددهنده در اسکاپوس

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

با بررسی دقیق چهار قلمرو ارزیابی مجله‌های انگلیسی‌زبان دانشگاه تهران، در این پژوهش نقاط ضعف و قوت آنها شناسایی شد که کمک بسیار ارزشمندی به نمایه‌شدن آنها در پایگاه‌های بین‌المللی می‌کند، زیرا وب‌آوساینس هر ساله تنها ۱۰٪ مجله‌ها را پس

از ارزیابی برای نمایه‌سازی انتخاب می‌کند (تستا ۲۰۱۶) و با توجه به گزارش سال ۲۰۱۶ اسکاپوس از ۱۶۹ عنوان مجله ایرانی ارزیابی شده طی سال‌های ۲۰۱۱-۲۰۱۵ تنها ۵۰ مجله (۳۰٪) برای نمایه‌سازی در اسکاپوس انتخاب شده‌اند (میستر ۲۰۱۶). این گزارش‌ها حاکی از فرایند سختگیرانه‌ی گزینش مجله‌ها در سطح جهانی است. بنابراین، رفع نقاط ضعف و بهبود نقاط قوت برای پذیرش مجله‌های انگلیسی‌زبان دانشگاه تهران در نمایه‌های بین‌المللی الزامی است.

به‌طور کلی، میزان رعایت شاخص‌های چهار قلمرو مورد ارزیابی مجله‌های انگلیسی‌زبان دانشگاه تهران برای پذیرش در پایگاه‌های بین‌المللی ۶۷٪ است. پژوهش حاضر نشان داد مجله‌ها معیارهای اولیه را در سطح بالایی (۷۸٪) رعایت کرده‌اند اما نزدیک به نیمی از آنها مهم‌ترین معیار اولیه یعنی نظم در انتشار را رعایت نکردند. می‌توان گفت نتایج این پژوهش با پژوهش «حمزه‌ای و ولی‌زاده حقی» (۱۳۹۵) که میزان انطباق مجله‌های کتابداری و اطلاع‌رسانی ایران را با استانداردهای ارزیابی وب آو ساینس بررسی کرده بود، از نظر معیارهای اولیه از جمله رعایت نکردن نظم و به‌هنگام بودن انتشار منظم مجله همسوست. برخی دلایل تعویق یا عدم پذیرش مجله‌ها در نمایه‌های بین‌المللی ممکن است جزئی، فنی و به‌راحتی قابل تصحیح باشند که در این صورت تعویق چندماهه توصیه می‌شود تا مجله اشکال‌های خود را بهبود ببخشد (روی ۲۰۱۵)، ولی اگر عدم پذیرش به دلایل مهم و راهبردی از جمله نگرانی درباره‌ی ادامه‌ی فعالیت مجله و پیشینه‌ی منظم انتشاراتی مجله باشد، مسئولان مجله باید به‌طور جدی برای بهبود کیفیت مجله برنامه‌ریزی کنند و با ارائه‌ی دلایل منطقی، درخواست تجدید نظر بدهند.

بررسی‌های انجام‌شده حاکی از آن است دو مجله Geopersia در حوزه علوم زمین‌شناسی و Progress in Biological Sciences در حوزه علوم زیستی پراستنادترین مجله‌های انگلیسی‌زبان دانشگاه تهران در اسکوپوس و گوگل پژوهشگر به‌شمار می‌روند، که این یافته‌ها با نتایج پژوهش «سعادت و شعبانی» (۱۳۸۸) همسوست. آنها اظهار داشتند که میان میزان استناد به مجله‌ها و طول عنوان آنها رابطه وجود دارد. در پژوهش

آنها مشخص شد تمامی مجله‌های پراستناد دارای عنوان‌های ۱ تا ۳ واژه‌ای هستند. البته، به‌طورکلی نتایج نشان می‌دهد تمام مجله‌های انگلیسی‌زبان دانشگاه تهران در سال‌های ۲۰۱۶ و ۲۰۱۷ در دریافت استناد نسبت به سال‌های قبل رشد خوبی داشته‌اند. طبق نتایج حاصل از پژوهش، تنها سه مجله (Civil Engineering Infrastructures، Journal of Geopersia و International Journal of Women's Research) از نظر هر چهار قلمروی نمایه‌سازی در وضعیت مناسبی قرار دارند (تمام معیارها را به‌جز یک معیار را رعایت کرده‌اند)، بنابراین لازم است از سوی سایر مجله‌های انگلیسی‌زبان دانشگاه تهران نیز برای رعایت معیارهای داوری نمایه‌سازی در اسکوپوس و وب‌آو‌ساینس تلاش شود. به‌طورکلی، نتایج به‌دست‌آمده در این پژوهش ارتباط مستقیمی با نتایج پژوهش «دمرچی‌لو» (۱۳۹۵) در زمینه وضعیت نامطلوب مجله‌های علمی پژوهشی کشور از نظر کمی و کیفی براساس استانداردهای پایگاه‌های اطلاعاتی بین‌المللی دارد. همچنین پژوهش «باقریان و خالقی» (۱۳۹۵) نیز گواهی این مدعاست که مجله‌های کشور باید شاخص‌های مدنظر پایگاه‌های اطلاعاتی بین‌المللی به‌خصوص استانداردهای اولیه را در وبگاه‌شان برای نمایه‌شدن در این پایگاه‌های استنادی بین‌المللی رعایت کنند. با مشخص شدن نقاط ضعف مجله‌های انگلیسی‌زبان دانشگاه تهران، در ادامه راهکارهایی برای رفع مشکلات مربوط به نمایه‌سازی مجله‌های انگلیسی‌زبان دانشگاه تهران در نمایه‌های بین‌المللی ارائه می‌شود.

- برای بهبود خط‌مشی مجله‌های انگلیسی‌زبان دانشگاه تهران در صفحه معرفی وبگاه آنها، جدول اطلاعات کلی مجله شامل عنوان، شماره استاندارد بین‌المللی پایاندهنده، رده‌بندی موضوعی مجله، محل انتشار، سازمان مسئول، سال آغاز انتشار، آدرس وبگاه مجله، شماره رده‌بندی موضوعی و اطلاعات تماس با سردبیر و مسئول مجله قرار گیرد.
- عنوان انتخاب‌شده برای مجله تا حد امکان تخصصی و منحصر به فرد باشد. بنابراین، از به‌کاربردن عنوان طولانی، واژه «&» یا «and» که به دو صورت نوشته

می‌شود و نام محدوده جغرافیایی که دامنه نویسندگان مجله را محدود می‌کند، پرهیز شود.

- طبق نتایج این پژوهش، از آنجا که خلأ جنبه‌های اخلاقی و حقوقی در برخی مجله‌های انگلیسی‌زبان دانشگاه تهران مشخص شد، به‌تراست بیانیه اخلاقی نشر بر مبنای دستورالعمل‌ها و پیشنهادهای کمیته اخلاق نشر^۱ و انجمن جهانی ویراستاران پزشکی^۲ نوشته شود. سردبیران مجله‌های انگلیسی‌زبان دانشگاه تهران می‌توانند به صورت رایگان در این کمیته‌ها عضو شوند و میزان اعتبار مجله خود را افزایش دهند. همچنین بیان چگونگی برخورد با سوءرفتارهای نویسندگان، داوران و ویراستاران مجله به صورت عمومی در وبگاه مجله از نکات قابل توجه بهبود معیار اصول اخلاقی انتشار است.
- گرفتن شناسه دیجیتال شیء^۳ برای بهبود اعتبار مجله‌های دانشگاه تهران و افزایش استناددهی به آنها اهمیت دارد. این شناسه بین‌المللی برای ایجاد یک پیوند ثابت به صفحه‌های اینترنتی مقاله‌هاست. این شناسه امکان خطاهای استناددهی را کاهش می‌دهد و به محاسبه واقعی ضریب تأثیر مجله‌ها کمک خواهد کرد. به‌طور کلی، از طریق نمایندگی‌های ثبت شناسه دیجیتال شیء، مانند کراس‌رف^۴ می‌توان برای اخذ آن اقدام کرد. با وجود تحریم‌ها در ایران، برخی از سازمان‌های خدمات و محصولات طراحی و مدیریت وبگاه مجله‌های دانشگاهی توانسته‌اند از طریق نمایندگی‌های اروپایی و آسیایی شناساگر شیء دیجیتال را دریافت کنند و آن را به مجله‌ها تخصیص دهند. برای نمونه، شرکت یکتاوب نمایندگی شرکت چینی ISTIC و شرکت سیناوب نمایندگی شرکت ایتالیایی

1. Committee on Publication Ethics (COPE)

2. World Association of Medical Editors (WAME)

3. Digital object identifier (DOI)

4. CrossRef

- mEDRA را برای ارائه شناساگرشیء دیجیتال دریافت کرده است.
- از دیگر روش‌های افزایش استنادها به یک مجله، تهیه فهرست رایانامه و اطلاعات تماس نویسندگان مقاله‌ها و ارسال هر شماره منتشرشده برای آنهاست تا میزان رؤیت‌پذیری مجله افزایش یابد.
 - همچنین حضور مجله در شبکه‌های اجتماعی چون آکادمیا^۱، ریسرچ‌گیت^۲، لینکدین^۳، مندلی^۴ و فیس‌بوک، و ارتباط با مخاطبان بالقوه در بهبود موقعیت مجله و تأثیر استنادی و پژوهشی آن بسیار مهم است.
 - استفاده از راهبرد ایجاد پیوند از وبگاه‌ها و وبلاگ‌های علمی با سابقه به وبگاه مجله‌های انگلیسی‌زبان دانشگاه تهران نیز در بازیابی بیشتر آنها توسط موتورهای جستجو مؤثر است.
 - برای افزایش حضور و رؤیت‌پذیری مقاله‌های مجله‌ها در نتایج موتورهای جستجو، ثبت وبگاه مجله در راهنماهای بین‌المللی مجله‌ها بسیار مهم است. دواج^۵ یا راهنمای مجله‌های دسترسی آزاد، تمامی مجله‌های علمی و پژوهشی را که از نظام کنترل کیفیت برای تضمین محتوا استفاده می‌کنند، زیر پوشش قرار می‌دهد. فهرست آزاد دی‌موز^۶، فهرستی با محتوای باز از پیوندهای وب است که با ثبت نام در آن موجب بالارفتن رتبه و بازدید وبگاه مجله می‌شود.
 - وبگاه مجله‌های انگلیسی‌زبان دانشگاه تهران باید به‌گونه‌ای طراحی شود که به

1. Academia
2. Researchgate
3. LinkedIn
4. Mendeley
5. DOAJ- Directory of Open Access Journals
6. DMOZ - The Directory of the Web

موتورهای جستجوی تخصصی مانند گوگل پژوهشگر و مایکروسافت آکادمیک^۱، امکان خواندن اطلاعات کتاب‌شناختی مقاله‌ها و ارجاعات بین مقاله‌ها را بدهد که مستلزم پیکره‌بندی مناسب ابربرچسب‌های عنوان، نویسنده، تاریخ نشر و منابع است. برای نمونه، در وبگاه مجله برای هر مقاله در قالب پی‌دی‌اف یا اچ‌تی‌ام‌ال یک نشانی وب منحصر به فرد وجود داشته باشد که با ابربرچسب citation_pdf_url مشخص شود (گوگل پژوهشگر، ۲۰۱۶).

به طور کلی، نتایج این پژوهش می‌تواند چارچوب مقدماتی خوبی برای توسعه و ارتقای مجله‌های انگلیسی‌زبان دانشگاه تهران با در نظر گرفتن معیارهای نمایه‌سازی در پایگاه‌های استنادی بین‌المللی باشد. از آنجاکه مجله‌های دانشگاه تهران در پورتالی واحد مدیریت می‌شوند، برای بهبود کیفیت آنها می‌توان سیاست‌های سامانه نشر مجلات علمی دانشگاه تهران را در جهت همگامی با استانداردها و معیارهای پایگاه‌های نمایه‌سازی بین‌المللی ارتقا بخشید. در این سامانه سیاست‌های روند داوری و انتشار مقاله‌ها، خط‌مشی‌های کلی و اخلاق نشر را بر اساس استانداردهای بین‌المللی تنظیم می‌کنند. خدماتی چون پیگیری و به‌روزرسانی شمارگان مجله‌ها، ایجاد پایگاه اطلاعاتی نویسندگان و داوران هر مجله، ارائه نرم‌افزارهای مناسب برای بررسی سرقت ادبی، اخذ شناساگر شیء دیجیتال به نام دانشگاه، مدیریت انتشار مقاله‌ها در شبکه‌های اجتماعی علمی و دوره‌های آموزشی برای مسئولان ارائه دهند، به طوری که تمام مجله‌ها ملزم به پیروی از این قوانین باشند تا بستری مناسب برای ارتقای کیفیت مجله‌های انگلیسی‌زبان دانشگاه فراهم شود.

1. <https://academic.microsoft.com>

منابع

- اولیاء، پرویز و مصطفی قانعی (۱۳۹۳). «وضعیت تولید علم و فن‌آوری کشور جمهوری اسلامی ایران در حوزه علوم پزشکی»، حکیم، ۱۷ (۱): ۳۴-۴۳.
- باقریان، نجمه و نرگس خالقی (۱۳۹۵). «حضور شاخص‌های نمایه‌سازی مورد نظر پایگاه‌های اطلاعاتی و استنادی بین‌المللی در وب‌سایت نشریات انگلیسی حوزه علوم پزشکی ایران»، در مجموعه مقالات همایش نشریات علمی کشور (ص ۵۲۱-۵۳۸). نشر کتابدار، تهران: مهر ۱۳۹۵، دانشگاه شهید بهشتی.
- پیرحقی، میترا و علی اکبر صبوری (۱۳۹۳). «داوری تخصصی در نشریات علمی»، تولید علم و علم‌سنجی، ۴ (۲)، ۱۰۶-۱۱۷.
- جلال‌زاده، زهرا (۱۳۹۱). *شيوه‌نامه انتشار مجلات در دانشگاه تهران*. تهران: دانشگاه تهران، اداره کل خدمات پژوهشی و انتشارات.
- حمزه‌ای، روناک و سعیده ولی‌زاده حقی (۱۳۹۵). بررسی میزان انطباق نشریات کتابداری و اطلاع‌رسانی ایران با استانداردهای پایه ارزیابی نشریات از دیدگاه تامسون رویترز. در مجموعه مقالات همایش نشریات علمی کشور (ص ۳۶۷-۳۷۸). نشر کتابدار، تهران، مهر ۱۳۹۵، دانشگاه شهید بهشتی.
- دبیرخانه کمیسیون بررسی نشریات علمی کشور (۱۳۹۰). *آیین‌نامه تعیین/اعتبار نشریات علمی کشور*. تهران: معاونت پژوهشی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری جمهوری اسلامی ایران.
- دمچی‌لو، منصوره (۱۳۹۵). بررسی وضعیت نشریات علمی پژوهشی مصوب وزارت علوم، تحقیقات و فناوری وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی در پایگاه‌های استنادی Scopus و Web of Science. در مجموعه مقالات همایش نشریات علمی کشور (ص ۴۱۵-۴۲۸). نشر کتابدار، تهران، مهر ۱۳۹۵، دانشگاه شهید بهشتی.
- ستوده، هاجر؛ فاطمه رزمجو و لیلا زارع (۱۳۸۸). «ارزیابی چگونگی معرفی مجلات علمی پژوهشی ایران در اینترنت براساس استانداردهای بین‌المللی: با تأکید بر ویژگی‌های مؤثر بر نمایانی مجلات علمی»، *فصلنامه کتابداری و اطلاع‌رسانی*. ۱۲ (۴): ۲۰۵-۲۲۹.
- سعادت، رسول و احمد شعبانی (۱۳۸۸). «بررسی و مقایسه میزان استناد مقاله‌های مجله‌های نمایه‌شده در وب علوم آی اس آی به مجله‌های موجود در راهنمای مجله‌های دسترسی آزاد در طول سال‌های ۲۰۰۳-۲۰۰۸»، *مطالعات تربیتی و روانشناسی دانشگاه فردوسی مشهد*. ۱۰ (۳): ۱۵۷-۱۷۸.
- صابری، محمدکریم و علیرضا اسفندیاری مقدم (۱۳۸۸). «دسترس‌پذیری و زوال استنادهای اینترنتی در مجله‌های دسترسی آزاد نمایه‌شده در ISI: یک مطالعه موردی»، *مطالعات تربیتی و*

- روانشناسی دانشگاه فردوسی مشهد. ۱۰ (۲): ۱۷۹-۲۰۰.
- صلح‌جو، نیلوفر و علیرضا نوروزی (۱۳۹۵). موانع نمایه‌سازی مجله‌های انگلیسی‌زبان دانشگاه تهران در وب آو ساینس و اسکاپوس. در مجموعه مقالات همایش نشریات علمی کشور (صص ۱۸۵-۲۰۰)، نشر کتابدار، تهران: مهر ۱۳۹۵، دانشگاه شهید بهشتی.
 - عباس‌پور، جواد، مهدیه میرزاییگی و محمدامین زینلی (۱۳۹۵). «ارزیابی بخش راهنمای نویسندگان مجله‌های علمی پژوهشی ایران»، *پردازش و مدیریت اطلاعات*. ۳۱ (۳): ۶۳۱-۶۴۹.
 - عرفان‌منش، محمدامین و سلما کشاورزبان (۱۳۹۵). «تأخیر در انتشار مجله‌های علمی: مطالعه نشریات مصوب وزارت علوم، تحقیقات و فناوری ایران. *پردازش و مدیریت اطلاعات*»، زودآیند.
 - عرفان‌منش، محمدامین و فرشته نوجوان (۱۳۹۵). «جایگاه کیفی و رؤیت بین‌المللی مجله‌های ایرانی نمایه‌شده در پایگاه گزارش استنادی نشریات»، *پردازش و مدیریت اطلاعات*. زودآیند.
 - محمداسماعیل، صدیقه؛ عارف ریاحی و فریبا صحبتی‌ها (۱۳۹۳). «ارزیابی کمی و کیفی مجلات ایران در پایگاه استنادی اسکاپوس طی سال‌های ۲۰۱۲-۲۰۰۰»، *مجله علم‌سنجی کاسپین*، ۱ (۱)، ۳۳-۳۹.
 - معین، مصطفی؛ مریم محمودی و نیما رضائی (۱۳۸۶). «تولید علمی ایران از سال ۱۹۷۰ تا سال ۲۰۰۲ میلادی»، حکیم. ۱۰ (۲): ۸-۱۴.
 - نوروزی، علیرضا و هیوا عبدخدا (۱۳۹۰). «نمایه‌سازی مجله‌های ایرانی توسط پایگاه‌های اطلاعاتی خارجی: راه‌کارهایی برای بهبود آن»، *مدیریت اطلاعات سلامت*، ۸ (۴): ۱-۱۲.
 - Aghaei Chadegani, A., H. Salehi, M. M. Yunus, H. Farhadi, M. Fooladi, M. Farhadi, & N. Ale Ebrahimi. 2013. A comparison between two main academic literature collections: Web of Science and Scopus Databases. *Asian Social Science*, 9 (5), 18-26.
 - Balhara, Yatan Pal Singh. 2012. Indexed journal: What does it mean?. *Lung India*, 29 (2), 193.
 - Brown, Tracey. 2004. Peer review and the acceptance of new scientific ideas. London: Sense About Science.
 - Burnham, Judy F. 2006. Scopus database: A review. *Biomedical Digital Libraries*, 3 (1), 1-8.
 - Devassy Bino, P. G., S. Subash, and A. Ramanathan. 2005. Concentration in knowledge output: A case of economics journals. *The European Journal of Comparative Economics* 2 (2): 261-279
 - Duncombe, Derrick. 2015. How to add local journals to international databases. *The 2nd Asian Science Editors' Conference & Workshop*. August, 2015. Hanoi, Vietnam.
 - Ellison, G. 2002. The slowdown of the economics publishing process. *Journal of Political Economy* 110 (5): 947-993.
 - Falagas, M., V. Kouranos, R. Arencibia-Jorge, & D. Karageorgopoulos. 2008. Comparison of SCImago journal rank indicator with journal impact factor. *The FASEB Journal*. 22 (8), 2623-2628.
 - Fingerman, Susan. (2006). Web of Science and Scopus: Current features and capabilities. Retrieved April 20, 2016, from <http://www.istl.org/06-fall/electronic2.html>

- Freda, M., & L. Nicholl. 2009. Getting your journal indexed and using resources for editors. In *Editor's handbook: An online resource and CE course* (pp. 1-11). Philadelphia: Williams & Wilkins.
- Garfield, Eugene. 1979. Citation Indexing: Its theory and application in science, technology, and humanities. New York: John Wiley & Sons.
- Gasparyan, A Y. 2012. Bibliographic databases: some critical points. *European Science Editing*, 38 (4), 86-87.
- Gasparyan, AY, L. Ayyvazyan, SV. Gorin, and GD. Kitas. 2014. Upgrading instructions for authors of scholarly journals. *Croat Med J* 55 (3): 271-80.
- Google Scholar. 2016. Inclusion Guidelines for Webmasters. September 20, 2016, from <https://scholar.google.com/intl/en/scholar/inclusion.html#indexing>
- Guerrero-Botea, V., & F. Moya-Anegónb. 2012. A further step forward in measuring journals' scientific prestige: The SJR2 indicator. *Journal of Informetrics*, 6 (4), 674-688.
- Harzing, A.W. (2007) Publish or Perish, available from <http://www.harzing.com/pop.htm>
- Harzing, A.W.; Wal, R. van der. 2008. Google Scholar as a new source for citation analysis?. *Ethics in Science and Environmental Politics*. 8 (1), 61-73.
- Hirsch, Jorge E. 2005. An index to quantify an individual's scientific research output. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 102 (46), 16569-16572.
- Holland, K., D. Duncombe, E. Dyas, & W. Meester. 2014, September. Scopus Journal FAQs: Helping to improve the submission & success process for Editors & Publishers. Retrieved April 20, 2016, from https://www.elsevier.com/_data/assets/pdf_file/0006/95118/SC_FAQ-content-selection-process-22092014.pdf
- Kim, Hyungsun. 2015. How to index journal in Scopus & WoS. *The 2nd Asian Science Editors' Conference & Workshop*. August 2015, Hanoi, Vietnam. April 20, 2016, from <http://asianeditor.org/event/2015/workshop7/4.How%20to%20add%20Journal.pdf>
- Kulkarni, A. V., B. Aziz, I. Shams, J. W. Busse. 2009. Comparisons of Citations in Web of Science, Scopus, and Google Scholar for articles published in general medical journals. *The Journal of the American Medical Association*. 302 (10), 1092-1096.
- Lin, Z., S. Hou and J. Wu. 2016. The correlation between editorial delay and the ratio of highly cited papers in Nature, Science and Physical Review Letters. *Scientometrics*. 107 (3): 1457-1464.
- Meester, Wim. 2016, February 18. Why Scopus content is relevant to you [Webinar]. In *Scopus webinar series*. April 20, 2016, from https://files.sciverse.com/email/scopus/022016/Why_Scopus_content_is_relevant_to_you_Webinar_Feb18_slides.pdf
- Meho, L.I. and Yang, K. 2007. A New Era in Citation and Bibliometric Analyses: Web of Science, Scopus, and Google Scholar. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*. 58 (13), 2105-2125.
- Najari, A. & M. Yousefvand. 2013. Scientometrics Study of Impact of Journal Indexing on the Growth of Scientific Productions of Iran. *Iranian Journal of Public Health*, 42 (10), 1134-1138.
- Nieminen, P, et al. 2006. The relationship between quality of research and citation frequency. *BMC Medical Research Methodology*, 6: 42.
- Ramin, S., & A. Sarraf Shirazi. 2012. Comparison between Impact factor, SCImago journal rank indicator and Eigenfactor score of nuclear medicine journals. *Nuclear Medicine Review*, 15 (2): 132-136.

- Rew, D., K. Holland. 2012, August. Advice to journal editors and publishers: Securing accession for a journal to Scopus. April 20, 2016, from https://files.sciverse.com/documents/pdf/Advice_to_journal_editors_and_publishers_v2.pdf
- Rew, David. 2015, December. An Introduction to the Scopus Content Selection and Advisory Board (CSAB). April 20, 2016, from https://www.elsevier.com/data/assets/pdf_file/0004/95116/general_introduction_csab.pdf
- Salamat, F, A. R Sobhani and M. Mallaei. 2013. Quality of publication ethics in the instructions to the authors of Iranian journals of medical sciences. *Iranian Journal of Medical Science* 38: 57-61.
- Taskin, Z., G. Doğan, S. Akça, I. Şencan, & M. Akbulut. 2015. Does Scopus put its own journal selection criteria into practice? In Salah, A.A., Y. Tonta, A.A. Akdag Salah, C. Sugimoto, U. Al (Eds.), *Proceedings of ISSI 2015 Istanbul*. Paper presented at The International Society of Scientometrics and Informetrics Conference, Istanbul, Turkey, 29 June to 3 July (pp. 1198-1199). Turkey: Bogaziçi University Printhouse.
- Testa, James. 2015, January 14. The Thomson Reuters Journal Selection Process. April 20, 2016, from <http://wokinfo.com/essays/journal-selection-process/>
- Wager, E. 2007. Do medical journals provide clear and consistent guidelines for authorship?. *Medscape General Medicine*. 9 (3): 9-16.